

Een ontdekkingsreis in het grijze gebied van de medezeggenschap

Wie mag wat, met wie en waarover. In veel grotere organisaties spelen die vragen in de medezeggenschap. Zo ook in de provincie Noord-Holland. Daar wordt dat kleurrijk beschreven als het 'grijze gebied'. De gezamenlijke medezeggenschapscommissie organiseerden daarover in november '91 een seminar, waarin alle betrokkenen konden meedenken over mogelijke oplossingen. Deze oplossingen werden scenario's genoemd. Het leverde een spannende middag op, onder voorzitterschap van ATIM-adviseur Jaap de Jong, die niet zonder gevolgen is gebleven.

Zes medezeggenschapscommissies

In Noord-Holland functioneren sinds de laatste reorganisaties zes medezeggenschapscommissies bij de verschillende diensten. Deze overleggen elk met hun eigen dienstdirecteur. Tot zo ver gaat alles goed. Tenminste, niet alles gaat goed, in de ene dienst gaat het beter dan bij de ander, over het ene onderwerp loopt het gemakkelijker dan over het andere. Maar, tot zover gaat het zoals het overall gaat: struikelen, vallen, opstaan en weer doorgaan. De problemen beginnen bij die algemene onderwerpen die betrekking hebben op de gehele algemene dienst van de provincie. De directeurs overleggen wel met elkaar in een soort managementteam, maar eigenlijk is het iedereen onduidelijk of en wat dat team te vertellen heeft. Werd geprobeerd dat wel te verduidelijken dan raakte de discussie al snel verward in abstracte thema's als de verhouding tussen politiek bestuur en ambtelijk apparaat, in de spanning tussen zelfstandigheids diensten en concernverantwoordelijkheid, in de discussie over centralisatie en decentralisatie. De MZC's werden ondertussen wel met de problemen geconfronteerd.

Over provinciebrede reorganisaties van facilitaire diensten viel niet goed met de eigen directeur te overleggen. Het kon onduidelijk blijven of bij een bepaald onderwerp de directeur zelfstandig bevoegd was, waarbij de MZC instemmingsrecht heeft, of niet, dan heeft de MZC alleen adviesrecht.

Fundamenteel en dwingend

Dat schemerterrein werd het grijze gebied. Nu lijkt de oplossing voor de hand te liggen, zeker als men de WOR kent. De inrichting van een centrale medezeggenschapscommissie ligt dan voor de hand. Zo gemakkelijk was het natuurlijk niet. Want met wie moet die CMZC dan praten, met het hele MT, met de griffier als voorzitter van het MT, met de gedeputeerden. En hoe zit dat dan met de bevoegdheden van het Georganiseerd Overleg. Want de taakafbakening tussen GO en medezeggenschap is niet helemaal duidelijk, zoals bij bijna alle overheden. Dat was ook gebleken bij een aantal reorganisaties. Feitelijk werd door vele betrokkenen het GO gezien als het Centrale Medezeggenschapsorgaan. Ondertussen hadden de voorzitters van de MZC's elkaar gevonden in een informeel overlegplatform. In dat midden ontstond het idee het probleem eens fundamenteel en dwingend op de agenda te zetten. Dat kwam al snel uit op het organiseren van een seminar. Vervolgens ontstonden er maanden werk aan het schrijven van een probleemanalyse, de moeite van het lezen waard, aan het bedenken en uitwerken van een viertal mogelijke oplossingswegen, aan het maken van een krant die verspreid moest worden onder alle medewerkers. Dat gebeurde, helaas wat aan de late kant. Een zaal regelen, forum samenstellen, betrokkenen uitnodigen en een leuke werkvorm verzinnen.

Een vijftal scenario's

Op 27 november was het zover. In de zaal een gedeputeerde, statenleden, vijf directeurs, vakbondsbestuurders, GO-vertegenwoordigers, hoofden Personeelszaken en ongeveer vijftig MZC-leden. In de zaal stonden vijf flip-overs met stoelen en loopruimte er omheen. Voor de zaal een forum achter een tafel. Op één flip-over stond geschreven: 'Ik weet het nog niet', op de andere vier waren de vier scenario's in hoofdpunten weergegeven.

Scenario 1: De huidige situatie blijft gehandhaafd, overleg tussen MZC's blijft informeel. Alleen de verdeling van bevoegdheden tussen MZC's en GO wordt verduidelijkt.

Scenario 2: Het voorzittersoverleg wordt geformaliseerd en krijgt dus omschreven bevoegdheden.

Scenario 3: Er komt een (gekozen) Centrale Medezeggenschapscommissie.

Scenario 4: Het GO wordt samengevoegd met de Centrale Medezeggenschapscommissie waardoor een geheel nieuwe vorm van overleg op provinciaal niveau ontstaat. De aanwezigen werden gevraagd zich op te houden in de buurt van de flip-over waarop zij hun eigen standpunt het meest herkenden. Een van de voorzitters, Jan Joost Peskens opende de bijeenkomst: "Medezeggenschap in Noord-Holland serieus genomen, tot het er op aankomt". De toon was gezet voor een levendige discussie waarin standpunten soms scherp onder woorden werden gebracht. Uit een enquête onder de gewone ambtenaren bleek dat 45 kozen voor het meest vergaande scenario, 41 ieder voor de scenario's 2 en 3, slechts 15 voor scenario 1.

Het forum

's Ochtends hadden de aanwezige MZC-leden in discussiegroepen de

scenario's onderling al besproken. Ook daar waren voorkeuren gepeild, 1 voor scenario 1, 17 voor 2, 9 voor 3 en 15 voor 4. Daarmee was ook duidelijk dat er wat moest gebeuren, daarvoor bleek de onvrede te groot. In de zaal wisten veel mensen het nog niet, flap 5 bood hen een veilige haven. Anderen zaten strategisch zo tussen twee flip-overs dat zo nog alle kanten opkonden. Het forum begon met korte inleidingen, indringende vragen uit de zaal, onderlinge discussie en alle aanwezigen zaten soms vast in onduidelijkheid. Gelukkig konden sommige vragen doorverwezen worden naar een later antwoord. Toen was er koffie, buiten de zaal, en daarna moest opnieuw gekozen worden. De verhoudingen werden duidelijker. Voor scenario 1 koos nog steeds dezelfde, wat verloren zat hij daar. In het vervolgdeel ging de dagvoorzitter Jaap met de microfoon de zaal in. "Waarom zit jij hier eigenlijk", vroeg hij de eenzame. "Omdat de medezeggenschap nu zo slecht functioneert dat dat eerst maar eens verbeterd moet worden". Ook al geen tevreden lid dus. Teleurstelling op het ene gezicht, een zucht van opluchting uit een andere mond. Voor scenario 2 waren 21, voor 3 11 en voor 4 17 aanwezigen.

Definitieve keuze

Met de loopmicrofoon gewapend werd de zaal actiever betrokken bij de discussie. Nu zag men ook plotseeling iemand opstaan en weer gaan zitten bij een andere flip-over. Door de discussie was het standpunt veranderd en dat werd zichtbaar gemaakt. Aan het eind van de middag werd iedereen gevraagd, ook de forumleden, hun definitieve keuze te maken. En de discussie had wat losgemaakt, wat nu kozen 27 mensen voor het meest vergaande, 26 voor scenario 2, 9 nog maar voor 3, en de eenling bij 1, hij

zat er nog. Leek de zaal verdeeld, ondertussen was er ook een gemeenschappelijke opinie gevormd over hoe verder te gaan na de dag. Om te beginnen zou men gaan werken met scenario 2, dus het voorzittersplatform is een echte gesprekspartner van het totale management. Die afspraken moeten dan op enig moment nog wat geformaliseerd worden. Als einddoel werd scenario 4 gezien, maar die ontwikkeling werd afhankelijk gemaakt van andere, externe ontwikkelingen. Met name werd daarbij gedacht aan de toepassing van de WOR op de overheid, en de gevolgen van de veranderingen in het arbeidsvoorwaardenoverleg bij de overheid. Met de WOR behoort een centraal medezeggenschapsorgaan immers tot de mogelijkheden, die zich ook kan bemoeien met arbeidsvoorwaarden, voorzover die niet geregeld zijn in de landelijke CAO die in de toekomst voor alle provinciale ambtenaren in Nederland tot stand moet komen. De behoefte aan een eigen Georganiseerd Overleg per provincie zal dan minder zijn.

Spanning, aandacht en betrokkenheid

'Alleen al het simpele feit dat de MZC's deze dag hebben georganiseerd heeft hun positie versterkt', vindt Jaap de Jong, die de ontwikkelingen in Noord-Holland blijft volgen, nu. Alle metingen van voorkeuren hebben de bestaande problemen heel zichtbaar gemaakt. Alle betrokkenen kennen nu de problemen. Door een open discussie aan te gaan met de andere partijen hebben de MZC's ook laten zien hoe zij inhoud willen geven aan de samenwerking. Als ik dit seminar vergelijk met andere, die toch vaak onttaarden in vrijblijvende babbelbijeenkomsten, dan was er veel meer spanning, aandacht en betrokkenheid. Volgens mij kwam dat omdat mensen moesten kiezen.'